

HUMANITAS

(TESTVERISÉG)

A JÁNOSRENDI SZÖVETSÉG HIVATALOS LAPJA

KÉZIRAT SZABADKÖMÜVESEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:

AZ UNIO □ TAGJAIBÓL ALAKITOTT SZERKESZTOBIZOTTSÁG

CUPRINSUL

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Calendar de muncă.

Fr.: A. W.: Neofitul Mozart.

Fr.: dr. M. G.: Ospitalul Royal Masonic
din Londra.

Fr.: dr. E. J.: Francmasoneria maghiară
în secolul XVIII.

Fr.: Ven.: S. M.: Cuvânt de deschidere.

Fr.: dr. G. P.: Krisnamurti.

Consfătuirea a VII-a a comunității de lucru.

Informațiuni din țară și străinătate.

TARTALOM

Munkanaptár.

Dr. W. S. t.: Mozart, a neofita.

Dr. G. M. t.: A londoni Royal Masonic
Hospital.

Dr. J. E. tv.: A XVIII. sz. magyar
szabadkőművessége.

Dr. M. S. fm.: t.: Főmesteri megnyitó.

Dr. P. G. t.; Krisnamurti.

A hetedik munkaközösségi értekezlet.

Bel és külföldi hírek.

INHALT

Arbeitskalender.

Br.: A. W.: Mozart der Neophit.

Br.: Dr. M. G.: Das Royal Masonic
Krankenhaus in London.

Br.: Dr. E. J.: Die ungarische Freimaurerei
im XVIII. Jahrhundert.

Br.: M.: v.; St.: S. M.: Austrittsrede.

Die siebente Beratung der Arbeitsgemeinschaft.

Nachrichten aus dem In- und Auslande.

MUNKANAPTAR

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Szövetségének védelme alatt dolgozó t. és t. páholyok munkarendje

Unio

Ciuj—Kolozsvar keletén. Helyiség: Str. Baba Novac 3. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik szerdáján este 8 óraker. Páros szerdákön értekezlet — Profáncim: Zipszer Alajos str. Baba Novac 3.

Aurora

Braşov—Brassó keletén. Helyiség: Strada Voivodul Mihai 9. — Munkanapjai: Minden második hétfő este 9 óraker. Közbeeső hétfőn értekezlet — Profáncim: Dr. Fischer Gyula orvos Braşov, Str. Reg. Carol 59. — A szöv.: kancellár profán címe: Braşov, Strada Regina Maria 26.

Traian

Braşov—Brassó keletén. Helyiség: str. Principele Carol 9. — Munkanapjai: Minden szerdán este 8 óraker. — Profáncim: dr. Ioan Hozan Str. Reg. Carol No. 56.

Zu den drei Säulen

Braşov—Brassó keletén. Helyiség: Strada Noua 27. — Munkanapjai: Minden kedden este 8 óraker. Profán címe: Ludovic Servacius, ny. subprefect, Braşov.

Concordia

Arad keletén. Helyiség: Bulv. Gen. Dragalina 30. — Munkanapjai: Minden csütörtökön este fél 9 óraker. — Profán címe: Dr. Szöllössi Zsigmond ügyvéd, Arad, Str. Regina Maria 3.

Bethlen Gábor

Tárgu-Mureş—Marosvásárhely keletén Helyiség: Str. Ştefan cel Mare 83. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén este 8 óraker. — Profáncim: Dr. P éterfi István orvos, Piaţa Reg. Ferdinand 32

Bihar

Oradea—Nagyvárad keletén. Helyiség: Alea Romei 2. Munkanapjai: Minden 2. hétfőn este 1/2 8 óraker; közbeeső hétfői napokon értekezlet. Profáncim: Dr. Meer Samu Bulv. Reg. Ferdinand 10.

Pax

Timişoara—Temesvár keletén. — Helyiség: Bulv. Reg. Ferdinand, Palatul Lloyd — Lloyd palota. — Munkanapjai: Minden hó második és negyedik hétfőjén este 8 óraker. Páratlan hétfőkön tiszti értekezlet. — Profán címen Balázs Lajos ny. vasuti főfelügyelő, Timişoara IV. Str. Al. Bonnaz 12. Magánügy.

Die Arbeit

Bucureşti—Bukarest keletén. Helyiség: A nagypáholy str. Câmpineanu 45 szám alatti helyiségben dolgozik. — Munkanapjai: Minden hétfőn este 9 óraker. A hó első hétfőjén értekezlet. Profán címe: Berthold Adler Bucureşti III. Bdul Dacia 14.

Kölcsey (Satumare—Szatmár),

Tisza (Sighetul-Máramarossziget) és

Hunyad (Deva—Déva) átszervezés alatt.

Szabadkőműves-irodalom

Lennhoff Eugen: Die Freimaurer. Ihre Geschichte. Organisation und ihr heutiges Wirken, 476 Seiten und 107 Bilder.

Brosch. Rm. 14.—, Ganzleinen Rm. 17.—

Gaston Martin: La Franc — Maconnerie Frs. 12.—

O. Caspari: Die Bedeutung des Freimaurertums V. Ungar B.

Balassa József: Kossuth Amerikában. 250 P.

Balassa József: A szabadkőművesség története. 1— P.

Balassa József: A szabadkőművesség kézikönyve. (Katé.) I. Inasfok 150 P.

II. Legényfok. 1— P.

Az itt felsorolt művek megrendelhetők a „Testvérség” kiadóhivatala utján.

Freimaurerische Bibliothek,

bescheid aus cca 100 Bänden, enthaltend die besten Werke über Geschichte und Wesen der Freimaurerei, Rituale, Konstitutionen, etc.

Billig zu verkaufen

Zahlung auch in Raten angenommen. Auskunft beider Administration dieser Zeitschrift. Auf Wunsch wird Verzeichnis vorgelegt.

HUMANITAS

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA

Mozart, a neofita

W. A. Mozart felvételének 150 éves évfordulója
alkalmából

1934 év őszén adta elő a Concordia-ban Dr. Werner Sándor tv.:

Vakító világosságok és sötétlő örvények felett huzódnak és ivelnek át a mi szertartásunk egyik alkotójának és aláfestőjének: a zenének, szivhez szóló, lelkeket igéző, édes és bus ritmusai. Az emberi szó hatalmas véges és végesek talán az emberi elgondolások horizontjai is; de a zene áthidalja még a végtelenségek oszlopaít is, leigázza a káoszt, az ionok osztalékainak rejtelmes világát és mint minden metafizikai átfogókat kifejezni tudó nagy lendület emelkedik örökös fejlődésben a Teremtés felé.

Imperatív szükségünk van a zenére! Nemcsak lelki megnyugvásunk és hangulatunk irányítása szempontjából, hanem szabadkőművesi lelkületünk mérhetetlen távolokban megérezett szebb és jobb világokba vágyódó természeténél fogva is!

Nincs a világon még egy megnyilatkozási forma, amely a teremtésben több latitudót tudna megmagyarázni az értőknek és többet tudna kifejezni, mint a zene.

A zene épen úgy tud kifejezője lenni a drága gyermek gügyögésnek, mint a metafizikai végtelenségek világszemléletének... A zene az a pezsgő himnusz, amely a szilaj életkedv lendületéből énekel és emelkedik a magasba és — zene a kétségbeesésnek az az apokaliptikus fenyegető árnyéka is, amely az életküzdelmekben a sziv vágató és vágyódó lüktetéséből terjed széjjel hatalmas hullámokban. Észre se vesszük, amikor a zene egyszerű, naiv dallamainak tiszta szövevényei már megkapó variációkban tükrözik felénk az életválságos labirintusait és — már túl is harsogják diadalmas bizakodó együttészekben, ujjongó fölénnel azt a világ és embertragédiát, amely az élet narkotikus örömei között és az élet legszélsőségeiből erői között, mint folyton kiütözött vezérmotívum kíséri bennünket a mesterfok utolsó grádusa: az emberi vég felé!

A zene tartalmának ezekre az átfogó, hatalmas sikjaira gondolok, amikor visszavezetek benneteket kedves testvéreim először másfél esztendő és aztán másfél évszázad boldog előidejébe.

Jöjjetek velem kedves testvéreim először másfél esztendőre vissza a kacagó napfény és a szakadó eső csudaszép városába, ahol a Dél és az Észak metszési pontján, sötétzöld tengerszemek mentén találkoznak a déli temperamentum és az északi erő. Itália kék ege feszül itt Salzburgban az alpesek hófedte hegycsúcsai felé, amelyekre bámulatra méltóan tette fel egykor örök keletbe költözött ragyogó, nagy testvérünk: Wolfgang Amadeus Mozart, Salzburg szülötte, a zenész a

művészet sugárzó koronáját. Bármerre járunk, Mozarttal találkozunk ebben a nyájas, üdítően bájos és festői városkában. Az ő jelenségének anyagi hatása és testi mi-volta ma sem hullt itt ki egészen az idők folyamában és a Mozart világa egy cuforiás nyugalommal tölti el a vándor lelkét. Ő, Mozart szól hozzánk a dómtemplom áhitatos, rekviemes félhomályából, az ő hangja száll felénk a városka karcsu, keccses boltíveinek és szépen ivelt árkádjainak árnyékából és ő zsong felénk a csudás ritmusu vízművekből és a Mirabell park pogány szobraiból kiszökkenő szökőkutak suhanó vizsugaraiból. Ő, Mozart beszél hozzánk az orgonák bugásá-ból, a Mozart ház bölcsőszobájának mindig frissen váltott rózsacsokrának az illatából és Hohensalzburg sziklavarának fölényes bástyáiról. ... Halgatózzunk csak! : egy kis induló, egy szerenád, a harangjáték csendülő mozarti akkordjai, a szabad térről felhangzó menüett, egy kis éjjeli zene és elibénk áll ismét Mozart, akinek a feje felé rokoko amoretteket képzel mindenki, de aki volta-képen még mindig csak egy része a tüneményes, démoni, aztán a nagy nagy humanista Mozartnak, akinek a lelkéből a „Don Juan“ opera szakadt ki, a gyönyörű G. moll szimfónia, a magasztos és megrázó Rekviem és a sz. k.-i hitvallásunk zenei hőskölteménye : a Varázsfuvola!

Arról a Mozartról van szó, akire mint emberi, zenei csudára építette föl később szülővárosa az Ő nagyságát, dicsőségét, hírességét és akinek az andantéi utánozhatatlan mintái maradnak örökre a szépségnek, amely felett való könnyezés elszakad a fájdalomtól és az emberi lélekben szépséges lelki igazgyönggyé változik. És arról a Mozartról is van szó, akit az ő rendíthetetlen nagy jósa, igaz érzése és önérzetes embersége miatt röptett le a rideg papi góg — siralmasan félreértve! — a salzburgi hercegei lépcső hideg márványfokain — az ő szülővárosában!

*

Huszonnyolc éves korában, 1784-ben szén lett szövetségünk tagja Mozart, tehát nagy testvérünk éppen 150 éve lett: neofita. Vissza kell idéznünk, vissza kell álmodnunk a szabadkőművesség hőskorából, a 18. század végéről azt a pillanatot, amelyben Mozart, az emberi lélek reneszánszának nagy muzsikusa, mint az üdítő forrás tiszta friss vizét itta fel egy boldog őszi éjszakán a mi eszméinket, amikor a hármas világoosság lelkiségének keresztútjébe került.

Mozart ekkor már az élet boldog örömeinek, megpróbáltatásainak és keserű fájdalmainak sok lélekbeható és átformáló állomásán ment keresztül.

A lobogó zseni a századvég „aufklärista“ lendületében ráeszmél belső életének világokat magában rejtő gazdagságára, kiragadja magát idejekorai s méltatlan salzburgi szolgálai környezetből, hogy másutt építse fel az ő lelki világát. Eljut Bécsbe, Mannheimba, Münchenbe, a nagy kulturák középpontjaiba, ahol Göthéhez hasonlóan egyre mélyebben látja meg az örök átalakulásokban az élet grandiózus eszméjét. Nagy sikerei vannak: koncertek, különösen a „Belmonte“ és a „Szöktetés a szerályból“ című operáinak a sikerei, de csakhamar ellenségei támadnak: valóságos Mozart-ellenes tábor keletkezik Bécsben, az olasz opera Salierival az élén és háttérbe szorítják, feledésbe akarják kényszeríteni Mozartot, úgy hogy alig tudja existenciáját biztosítani. Azután jön a nagy-nagy szerelmi csalódás: Weber Aloisia, majd Páris! — meghuzódás egy nyomoruságos sötét lakásban, ahová még a zongorája sem fér be, a várt összeköttetések elmaradnak és elhal mellőle az idegenben hű kísérője: forrón szeretett édesanyja.

Mozart még fiatal és máris a magányosság partjairól nézi a rezignáció egy bizonyos árnyalatával az emberiség életalkotásait: *egyedül maradó ember lesz belőle*, de a lelke mélyén mégis csak szépnek, érdemesnek érzi az életet. És a nagy megpróbáltatások férfivá edzik a fiatal Mozartot, akiből a legindividuálisabb, a legideálisabb lelki egyéniség válik: eszmei ember, akinek a lelkében: a kortár-

sak, az encyklopedisták, Diderot és d'Alembert lelkiismerete és emberszeretete hódít tért. Nagyműveltségű humanista lesz a zeneköltőből, aki lázas izgalommal most annyi szépet, változatosat és nagyszerűt alkot, hogy mámoros tevékenysége szinte a csodával határos.

Mozart már ekkor, 28 éves korában, eleve bővelkedett azokban az erényekben, amelyek őt szövetségünk felé vezették. Szerető fiú és férj volt. Szerette embertársait és az életet, jellemében pedig mindig nyíltak és határozottak mutatkoztak. Erős hit lakozott benne, amely azonban sohasem vált bigottá. Szívjósága határtalannak volt mondható, mert segített másokon még akkor is, ha ezáltal maga jött egzisztenciális zavarba. Megéri és értékeli az emberi nyomoruságot, úgy hogy a kéregetőt az éppen hiányzó pénzalamizna helyett egy sebtében komponált (de értékesíthető!) menüettel ajándékozza meg. Mozart lelke azonban még mindig nincsen kialakulva, mert benne még mindig a sötét víziók és a romantikusan csapongó szenvedélyek egész hada lappang! — és vágyakozik harmoniára, lelki megnyugvásra.

És elérkezett az őszi éjszaka; az 1784-ik évnek egy fitokzatos őszi éjszakaija. Mintha a „Varázsfuvola“-beli Tamino hangját hallanók végigremegni a ködös esthomályban:

Oh dunkle Nacht wann wirst du schwinden?
Wann wird das Licht meine Auge finden? . . .

A bécsi szeles estében két lobogó köpenyeges és dobogó szívű ember tünt el egy kanyargós utcácskának leeresztett zsalugáteres emeletes házacsájában és Wolfgang Mozart testvér lett, tagja annak a „Zur Wohlfügkeit“ páholynak, amelynek főmestere a nagy humanista: báró Gemmen volt. Az eső meg-még kopant a zsalugáterek redőzetén; egy csepp zezugos vonalban szaladt le a sikamlós faredőny lépcsőzetén, találkozott egy másik csepp utjával és együtt csuriantak tovább a cél felé. Benn kigyultak a világosságok a sugárzó keleten, remegve lobbantak fel a gyertyafények a tápisz körül és új világosságok költöztek ez éjszakán a nagy konfliktusokban elhelyezkedést kereső mozarti lélekben. Pusztító viharok után szokott így kisütni a termékenyítő, fényeskedő nap, mint ilyenkor, amikor fénylő, szivárványos perspektívák bontakoznak ki és kiegyensúlyozottságra tesznek szert a szívben lakozó legellentéesebb hatalmak is.

Amint az éjszaka gyönyörű perceiben, a zárt ajtók mögött megfürdött a mozarti küzdelmes lélek a mi eszményi világosságainkban, egészen új irányu ihletnek a földöntúli mómora következett a neofita művészre: Mozartra. Megszűnt a gyakorta rátelepülő elernyedtség, eloszlott a fáradság szürke, nyomasztó érzése és eltűnt az elszigeteltség rettenetes állapota. Az örök és igaz szeretet világossága, a haladás szabadsága és a tudás százmillióknak átadandó boldogsága lendítette most egy üdítő atmoszférába a harmóniák lelkes harcosát. Mozart, a láncszem megvilágosodott és egy új művészi stimulans mély tartalmu és hatalmas eleven erői termékenyítették meg alkotó fantáziáját.

Ettől a pillanattól kezdve, igenis ettől a pillanattól kezdve Mozart eszméje ugyanazt jelenti a zene művészetben, mint Göthe munkássága a költészet szárnyaló téerein. Az álorcás, az affektált, az álomszerű rokokó átcsap általuk az emberi és egyéni érzelmek örök igaz formáiba: „a reine Menschliches“-be. És hiába jelentkezik Mozart — ekkortáji leveleiben kissé játszinak, gyermetesnek, sőt kulinárisnak, mert ezek a kedves felfrissülések csak az ő világi álarca, amely által kiegyensúlyozza azokat a legmélyebb lelki szakadékokat és legtranszcendentálisabb Überwelteket, amelyeknek hangi varázsa állandó feszültségben tartja az ő csudálatos feszítő erejű alkotó lendületét.

Mozart megnyugvást lelt páholyában, lelke, képzelete új tápot nyert és a testvéri szimbólumok mélyen megragadták és gazdagon inspirálták zenei fantáziáját.

Felvételének pillanatában egy egészen új lelki és hangvilágba ragadtatott Mozart és rögtön keresi azokat a hanghatásokat, amelyek leginkább fejezik ki a munka energikusan sugárzó magasztos és eszményi hangulatát. Egy új reflektor öröme világít a harmóniákban és Mozart a célzott hatásokat a zenei tonalitas egy sötétén bársonyos, de nem zord hangkeverésével illusztrálja, amikor a mély hangszerek hangjaival festi alá a magasztosság és a szimboliztika vezérmotívumait. Így kerültek a vonós hangszerek mellé a szintonalitas elérésére a fuvós hangszerek: az oboa, a mély klarinett, a bass-kürt és különösen a fagott, amelyek által a zenében mostan és később a 35 éves Mozart éppen úgy fel tudott hatolni az élet nagy konfliktusokban kulmináló csucsaira, pl. a Varázsfuvolában, mint a 45 éves Sekszpir az ő örök értékű csudálatra méltó drámaiban.

És elkövetkezett a kir. művészet dicsőítésére komponált dalok, kantáték és orkesztrális művek egész sora: A segédavatás; a Freimaurer Lied, a kőművesek gyászindulója, a Lob der Freundschaft a szabadkőművesi örömök, a Páholy megnyitó, a Páholyzáró zene, egy kis kőműves kantate, legvégül a szabadkőművesség dicsőítésére: A varázsfuvola, aztán a Brüder, reich die Hand zum Bunde! és Mozart voltaképeni hatyudala: egy kantate, amelyet halála előtt 20 nappal Mozart maga dirigált el a szentélyben. E partitúra csak halála után jelent meg a következő címmel: Mozarts letzte Meisterstück: eine kantate — gegeben vor seinem Tode im Kreise vertreuter Freunde“.

Megemlékeztem Mozarról, a neofitáról, mert az ő neofitasága olyan művészi és testvérileg főkéletes lelki ujjászületés volt, amelyet áttűtő és átalakító lelkiségénél fogva érdemes felidéznünk a kir. művészet multjából.

A neofita felvételének boldog emlékü körülményei olyan sirig tartó és minden cselekedetünkre kiható megelégsünk, amellyel egész életünkre ajándékoz meg bennünket a kir. művészet. A társuló magasabb eszmei kapcsolatok boldog neofitaságunktól kezdve új lendületekre és iniciatívákra hangolnak bennünket, mint egykor nagy művész ősiünket, Mozarrt. Ő az eszme- és gondolatszabadság századvégi hajnalán minden testvéri gondolatot úgy tudott magába összesűríteni és olyan mértékben hódolt a kir. művészetnek, mint kivülről kevesen, mert ő a harmóniák templomában olyan munkát tudott felépíteni, amely az ő felsőségében a zenei szépség egyedülálló, szinte rafaéli ideálja marad örökre!

Végigtekintek kronologikus sorrendben mozart zenei emlékeimen és meg kell, hogy állapítsam a tény, miszerint Mozart szabadkőművesi megelései után és következében jutott el igazán művészetének virulása, csillogása, finomságai és választékossága folytatásában a zeneművészet legmagasabb, legeredményibb és legfőkéletosebb csucsaira!

Hat évig volt mesterfokon Mozart a testvéri láncban és örök keletbe költözése még ma is misztérium, sőt misztikum. Utolsó útján egy borzalmas, apokaliptikus bécsi hóviharban állott be a misztérium! Az örök keletbe költözködő Mozarrt elragadták a nyílt utcán vad vágatásban az apokalipszis lovai és a halott kíséretét széjjelszórta az ádáz téli decemberi felfeteg. A tájékozók lovak kirohantak a hideg, kietlen utcákon a gyászkoocsival a wieni, Zentralfriedhof temetőbe és itt Mozart nyoma véglegesen, visszavonhatatlanul elveszett. A hófúvás és a közös sirgödör elnyelte még a nyomát is Mozarr földi maradványainak és sirját sohasem találták meg.

Mozarr földi nyoma eltűnt, de szelleme közlünk maradt, mint diadalmas szimbólumunk és él tovább azokban az örökszép harmóniákban, amelyek mint boldogító fárosok lobognak bele örökségünkképen a behangolt lelkek szépség-álmódó muzsikás világába!

A londoni Royal Masonic Hospital

Erdélyi orvos t.: látogatása a londoni szk.: kórházban

Amit minden nagyszabású és káprázatos látnivaló mellett elsősorban megérez és megirigyel a londoni látogató, az a középosztálynak érintetlen, fölényesen biztos, békebeli jóléte. Természetes, hogy amit ennek a középosztálynak a szabadkőművessége produkál, az egyedülálló és számunkra egyszerűen elképzelhetetlen.

A Ravenscourt Park-ban épült királyi szk.: kórházat 1933 július hó 12-én nyitotta meg a király. A 200 ágyas kórház az angol páholyok adakozásából épült, eddig 270.000 font (kb. 170 millió lej) költséggel. Építészetileg és berendezésben ma a világ legtökéletesebb kórháza.

A hallban a kórház adminisztratív igazgatója fogadott, aki igazolás után igazi szk.: szeretettel mutatott és magyarázott meg mindent.

Talán az egész kórházban a legnagyobb az, hogy bár orvos vagyok, egy pillanatig sem éreztem, hogy kórházban, szenvedő emberek közt vagyok. A hall egy igen nagyszabású, de barátságos szálloda fogadóterme, némi templomi hangulattal. Nincs kórházzzag, nincs fehérköpenyes sürgés-forgás. Egyenruhás portások, kényelmes karszékek. A falak szürke márvánnyal vannak templomi magasságban bevonva, a padló fehér orotficino márvány. Az előcsarnok baloldalán áll a szürke márvány alapkö, melyen bronz kazettába elhelyezve kristályüveg alatt hatalmas nyitott könyv van. Ez a „Book of the Roll“ az alapító páholyok névsorával. Minden reggel ünnepélyes keretek között egyet fordítanak a nagy könyv lapjain. Mindennap újabb sora látható az alapító páholyoknak a kristályüveg alatt.

A hallból közvetlenül a kórházépületbe lép az ember. Az épület négyemeletes. A folyosók minden emeleten másszínű csempével vannak kirakva és hasonló színű vastag gumiburkolat a padlón. Semmi sem fehér, de minden ragyog. A szobák egy- és négyágyasak. Mindenki számára falba süllyesztett szekrény, elfüggönyözhető ágy és rádióhallgató, mely tetszés szerint három állomásra átkapcsolható. A hatalmas felgördülő ablak széles, napos terrasra nyílik, ahova az ágyak kitolhatók. Csengőnyomásra zaj nincs, csak három lámpa gyul ki. Egy-egy kívül és belül az ajtó felett, egy pedig a szolgálatos nővérek szobájában. A betegszobában azért gyul ki a fény, hogy a beteg láthassa, hogy a csengő működik. Minden emeleten öt fürdőszoba van. Itt vannak a gőzfűtéses ágytálmegitők, melyeket mindig melegen visznek be a szobába. Minden emeleten könyvekkel és folyóiratokkal felszerelt elegáns társalgó van a lábadozók számára. A gyermekszobák falán kézzel festett vidám jelenetek, mindenütt játékok, a terem egyik fala üveg.

Az első emelet egyik szárnyán jobbra a röntgentermek, balra az elektrotherapia van elhelyezve. A röntgenszobákban a legmodernebb apparátusok sora, de kábelek, transzformátorok sehol sem láthatók. Minden beépítve, elhelyezve, hogy a beteg semmi ijesztőt és nyugtalanítót ne lásson. A mélytherapiás készülékeket most rendelték meg. Az elektrotherapiás osztály az egyik főbüszkeségük (t. i. a másik a konyha). Ez Londonban a legtökéletesebben felszerelt ilyen intézet. Diathermiás, kvarz-készülékek sora, elektromos fürdők stb. Mindezt szabadkőművesek és hozzátartozóik, mint bejáró betegek is, teljesen díjlanul használhatják.

A második emeleten van négy pazar műtőterem, mindegyik külön altató- és érzéstelenítő szobával. Az altatás sohasem a műtőben történik, hogy a beteg ne lássa a mosdó orvosokat és a gőzölgő műszereket. Ventiláló készülékek óránként

fizenkétszer cserélik ki teljesen a műtő levegőjét. Ezen az emeleten vannak a fül-, orr-, gége-, fogászat és szemészeti osztályok is.

Állandó orvosi személyzete a kórháznak ugyszólván nincsen. A betegek magukkal hozzák az orvosukat. Mindössze három orvos teljesít állandó szolgálatot s ezek közül is legtrikább esetben van bent egyszerre kettő. Talán ez az egyetlen, amit szaporítani lehetne, de általános jelenség, hogy sehol nincsen orvosbőség.

A kórház természetesen szigoruan szabadkőművesek és hozzátartozóik számára készült. Állandóan zsufolva van s az igazgató szerint halomszámra érkeznek naponta a felvételt kérő levelek. Az árakat az adminisztrációs osztály állapítja meg. Jómóduak természetesen rendes, sőt magas ápolási díjat fizetnek, de az ágyak jelentős része ingyenes. Az igazgatón kívül senki sem tudja, hogy ki a fizető és ki az ingyenes beteg. Az ellátásban különbség nincsen.

Amint már említettem, a kórház második főbüszkesége a konyha, a legfelső emeleten van elhelyezve, az ételszag elkerülése végett. Hihetetlen körültekintéssel és izléssel van megcsinálva. Külön főzelék-, hus- és tésztaosztály, külön diétikus konyha és külön zsidó konyha. Minden emeleten lifttel felszerelt elosztó és ugyanott villamos hűtőkészülékek a hideg ételek, reggeli, uzsonna számára.

Azzal az érzéssel távoztam el a királyi művészet e remekéből, hogy ha már orvos nem lehetek itt, sohase legyek más helyen beteg.

G. M. t.

A XVIII. század magyar szabadkőművessége

BCU Cluj University Library Cluj

(Folytatás.)

VI.

Bécsben 1740 és 1770 között csaknem kizárólag főnemesek a szabadkőműves szövetségbe kerülő magyarok, de a helyzet rohamosan megváltozik az 1770—1795 közötti években, és ennek a változásnak főoka a magyar testőrség megalakulása és tagjai nagy részének belépése a szabadkőműves páholyokba. 1770 után már a magyar köznemesek veszik át azt a szerepet, amit addig bécsi főuraink játszottak a szövetség működésében. A köznemesség betörése a „szentélyekbe“ magával hozza azoknak a hazai nemeseknek érdeklődését is a szabadkőművesség iránt, akik rövidebb-hosszabb ideig Bécsben tartózkodván a szövetség „kapuinál“ hiába kérték bebocsátásukat. Az 1770 utáni bécsi páholyjegyzék rengeteg magyar köznemes és néhány polgár nevét is megőriztek bizonyítékaul az egyre inkább „demokratizálódó“ páholypolitikának és az érdeklődés eltodásnak. Különösen sok az Erdélyből származó köznemes magyar szabadkőműves, legtöbbje azonban csupán felvételét nyerte el Bécsben és legtöbbször azzal a céllal, hogy otthon új páholyokat hozhasson létre, vagy a régieket frissítse új erőkkel fel.

A magyar köznemesi osztály előtörése a bécsi szabadkőművességben a páholyok tudatos felvételi politikáján kívül elsősorban a magyar testőrség megalakulásának köszönhető. Milyen okok hozták létre a testőrséget? És mi volt ennek a gyorsan felviruló intézménynek a kapcsolata a szövetséggel? Kérdések, amikre az eddigi tudományos kutatások alapján ma már elég határozott feleletet tudunk adni. Lássuk előbb az elsőt. Mária Theresia magyar politikája eleinte a főnemesség megnyerését tűzte ki célul, amit csakhamar el is ért. Főnemeseink

nagy része behódol a királyné „elgondolásainak“, nemzeti érzését szívesen felcseréli az udvari élet gyönyöreivel, érzéseiben és életakarátában németes műveltségű és katolikus lesz, egyszóval elvész egyelőre minden magyar főrekvés számára. Mária Theresia azonban nem elégszik meg a főnemesség megnyerésével. Jól tudja, hogy Magyarország felett csak úgy uralkodhatik teljes biztonsággal, ha a nagyszámu köznemességet is megnyeri magának. A nemesség jogainak biztosításával leszereli az elégtelenséget és megpróbálja még jobban megközelíteni régi álmát, az egységes német és katolikus Habsburg birodalmat. A királynő természetesen szilkos szándékait ott ahol lehetett leplezte és az erőszak helyett a meggyőzés szelidebb eszközeivel folyamodott. Ezen eszközök közül egyik legcélravezetőbbnek a magyar testőrség megeremelését gondolta. A köznemesség fiait legjavát akarta Mária Theresia az udvarhoz közel hozni, hogy ezáltal ez az előkelő világban dédelgetett nemesség hatalma vakeszközévé váljék. Ugyanegy időben két régebbi intézményt újít fel: a lovagakadémiát (Theresianum) és a középkorban már ismert, de más rendeltetésű testőrséget. A testőrség felállítása természetesen nem történt simán. A rosszat sejtő vármegyék hangulatát azzal változtatta meg a ravasz és diplomata királynő, hogy a testőrség céljaul a műveltség terjesztését állította oda. A terv nemsokára testet is öltött és az első testőrök már 1760-ban megkezdik szolgálatukat. Ballagi Aladár találó mondása szerint: „az ügyesen kivetett háló sokat fogott, de a fogottak sulya szétszaggatá azt“.*

A németesítő és katolizáló célokat kitűző királynő azonban már nem érthette meg, hogy lássa azt az irányt, ami elgondolásaival homlokegyenest ellenző utakra viite „szeretett intézményét“, hogy a nemesi élcsapat elnemzetietlenedjék és hazmenet a németesítő politika vak eszközévé váljon.

1760-at irtak ekkor és a királyné elgondolásainak megvalósítása az akkori idők viszonyait ismerők előtt nem is tűnt fel távoli és elérhetetlen utópiának. Ekkor írja Dévay András „Nap után forgó virág, vagyis az emberi akaratnak az Isten akaratjához való illesztése“ c. könyvének előszavában. Nagyszombaton 1794-ben jelent meg, hogy a magyar urak „jövevény idegen nyelven kapdosnak, s nemcsak unalmas előtűik a magyar szó, de ha tudják is még e nyelvet, szegyenlik s majdnem utálják azt beszélni“.** Erdélyben sem jobb a helyzet. A főnemesség franciás kulturáját erősen utánozzák köznemeseink is. A magyar nyelv igazi védői ekkor is a szegény és vagyontalan magyar rétegek, a parasztság millió, akiknek ösztöne nyelvszeretefén uralkodó osztályaink idegenes műveltségi főrekvései hajótörést szenvedtek. A magyaros érzésű és kulturájú nemességnek szerepe csak a század végén kezd kibontakozni és az előző fejezetekben a már vázolt társadalmi és politikai okokon kívül e szerep irodalmi tényezői sem hagyhatók figyelmen kívül. Minket ezuttal a bécsi testőrörök érdekelvén, hazai szabadkőműves tudósaink és írónk irodalmi munkásságára csak később térünk rá.

Milyen környezetben élt a Bécsbe került magyarországi és erdélyi testőr? Mik voltak irodalmi olvasmányai kulturális és társas igényei? És végül mi tette magyar írókká legjavukat akkor, amidőn a magyar könyv és magyar szó az egyéni érvényesülésben inkább hátrányt, mint előnyt jelentett? Kérdések, amikre ma másfél század távlatából csak részben tudunk válaszolni. De amire az egykori levelezések, feljegyzések, könyvek és irományok nem nyújtanak kellő feleletet, azt a kor társadalmi és lelki tényezőkből kiinduló lélektani magyarázat néha meglepően találan tudja kiegészíteni. Hadd lássuk tehát minős világ nyílt meg a jórészt szegénysorsu, de tehetséges vidéki magyar nemesi ifju előtt, akkor,

* Ballagi Aladár, A magyar királyi testőrség története különös tekintettel irodalmi működésére. Pest. 1872. 11-ik oldal.

** Lásd Ballagi fentidézett könyvét. 11-ik oldal.

amidőn faluját elhagyva minden előkészület és átmenet nélkül Középeurópa legnagyobb városában találta magát? A katonai kiképzés és fegyelmen kívül, ami elsősorban ujdonságként hatott testőreink előtt, az Bécs ragyogó és változatos társas élete volt. Az udvaron kívül megnyiták a fő és köznemesség vendégszerető házai is a magyar testőrök előtt. A megyei egyszerű és keresetlen társas élet után a szórakozás és mulatás legváltozatosabb és legkifinomultabb formái jelentek a vidékhez szokott nemesi ifjunak kiélési lehetőségét. De ez a társas élet és a benne való érvényesülés nemcsak ügyes fellépést és forgolodni tudást kívánt, hanem műveltséget is. Bécs kozmopolita szalonéletében éppolyan szerepelni-vágyás és versengés folyt, mint a párisi szalonokban, csakhogy azzal a különbséggel, hogy itt sokkal többszörű és különbözőbb összetételű társaságok és baráti körök alakultak ki, mint a Monarchia utolsó óráit élő francia fővárosban. Különbözik Bécs kulturája elsősorban utánzó műveltség és csak másodsorban eredetiségre törekvő. A Habsburg metropolis főként a franciákat igyekezett irodalomban, szokásokban és életformákban utánozni és ebben európai divatot követett. Baranyai Zoltán kutatásai (A francia műveltség Magyarországon a XVIII-ik században) élénk világot mutat a sok irányból jövő és sokféle ható francia befolyásra, de szerinte is Bécs e hatások felfogója és fő tovább közvetítője. A francia hatás jelentős voltát már Ballagi Aladár is felismeri, aki „A magyar királyi testőrség története” c. könyvében (1872) következőket írja e század egész Európát átölelő francia műveltségéről. „A francia nyelv és irodalom folyton terjedt, még azután is, miután a nagy király a saint-denis-i sirboltba őseihez szállott le s úgy látszik Franciaország költői dicsőségét sirhonába magával vitte. Sőt csodálatos, hogy a francia nyelv s irodalom terjedése éppen a kormányzóság, XV. Lajos, a szarvas-park korában haladt annyira, hogy előbb Németországot, azután Angliát, Olasz, Spanyol, Svédországot, s Európa valamennyi mivelt és félmivelt államait meghódítva univerzálisá lett. A francia szellem mindent, ami körülötte volt megemésztett, nem állott útjába sem égi, sem földi hatalom, hazájuk a gloire legmagasabb fokára emelkedett, s emelkedett túl a határon egész addig, míg emésztő tüze önmaga ellen fordult, önmagát is megsemmisíté, s Franciaország, e korán érett gyümölcs elsilányult s megrothadt.

A francia nyelv s irodalom gyorsan terjedését kétségekívül e nemzet roppant szellemi fölénye okozta. A vonzó, megragadó, modern irodalom Franciaországban vette kezdetét s itt fejtett az oly erővel s oly gyorsan, hogy már XIV. Lajos országlása alatt e tekintetben művelődése tetőpontját érte el.

Készen és befejezve állottak már Molière kitünő vigjátékai, Boileau finom satyrái, La Fontaine kedves beszélykéi, megirták már Corneille s Racine renek tragédiáikat. Az utóvirágzás kora XV. Lajos alatt szintén nagy hírre emelkedett, mély gondolkodású írókat produkált. Ott voltak Voltaire, Rousseau, I. I. Hubert, Montesquieu, d'Alembert, Diderot stb., kik a philosophiai, míg az előbbieik a költészeti iránynak voltak lángelmű megindítói (fentidézett munkája 39—40). Majd így folytatja „A modern irodalom sok együttérző kebelre s lelkesülte talált, s csak is az ezen irodalom által teremtett elmeművek eszközlék a francia nyelv világnyelvvé emelkedését; főleg miután egyéb nemzetek irodalma még meg sem kezdődött, vagy ha kezdve volt is, csak gyermekkorát élte, járszalagon követye a megerősödött franciát. Maga a német irodalom, bár mozgani kezdett a provincián, Klopstock, Lessing, Wieland, még sem volt képes általános tekintélyre emelkedni. Annyival is inkább, mert a két német főváros egyikében a lotharingiai, s így francia I. Ferencz, másikában a bár német, de fajmegtagadásának megdöbbenő példáját mutató II. Frigyes uralkodott. S e részben is, mint mindenben s mindenütt, az egyes udvaroknak a mágnások leghüségesebb utánzóik voltak”. Ballagi szerint a francia műveltség terjesztői voltak az akkoriban nagy számmal

külföldön élő franciák és hogy az utánzások még nagyobb legyen, sokszor Bécsben magában is a francia drámákat eredeti nyelvükön adták elő. Ballagi azonban bármilyen ügyesen jellemzi az európai franciás műveltséget, nem említi egyáltalán meg a szabadkőművességet, pedig ez mint a francia nyelv és kultúra közvetítője szintén fontos szerepet játszik. A szabadkőműves szertartások, a szövetség szervezete, eszméi francia eredetűek és vagy közvetlenül, vagy Németországon át jutottak és csak később, a század vége felé kezdenek lényegesen eltérni eredeti alakjuktól a helyi és időbeli változások folytán. De még ekkor is őrzik hűségesen a francia nyelvet, mert a bécsi páholyok egy részében nemcsak a diplomákat állították franciául ki (ilyen diplomák láthatók az Erdélyi Múzeum levéltárában is), hanem a szertartások, sőt némelyikben a munka maga szintén francia nyelven folyt.

A Bécsbe kerülő testőr ifju a hazai klasszikus oktatás után a német-francia műveltség büvkörébe jutott és szemeit elkápráztató, képzeletét lenyűgöző új világban csak úgy tudta megállani a helyét, ha ennek az előtte még új kultúrának külső és belső koturnusait magára ölti. És mivel a társas élet minden lehetősége nyitva állt előttük természetesen a páholyok titkos világa is vonzó hatást gyakorol rájuk. Hogy kik és mikor lépnek be testőreink közül a szabadkőművességbe, azt pontosan nem tudjuk, csak körülbelül sejtjük. Vitathatatlan tény azonban az, hogy a nyolcvanas évek elején alig van olyan magyar testőr, akinek nevével valamelyik bécsi páholy nyomtatott jegyzékében ne találkoznánk. Sőt mint később e jegyzékek részletes ismertetésénél látni fogjuk, legtöbbjük neve hosszú időn át szerepel a szövetség tagjai között. A páholyok intim miliője a magyar testőrök egyik legmeghittebb életformája. Szellemük, gondolkodásuk és érzésviláguk itten alakul ki és nyer egyre határozott formát. A testőrök és általában véve a magyar irodalom szabadkőművesi kapcsolataira céloz helyesen Szerb Antal, amikor a feljúló irodalmunk „testvéreiről” így ír: „A páholy háttér feltelesen szükséges feljúló irodalmunk megértéséhez.* A szabadkőművesség nálunk is nagyon elterjedt a XVIII-ik század végén. A Habsburg birodalomban először Prágában vette meg a lábát a szabadkőművesség, azután Bécsben. Bécsből került át hozzánk mint udvari, arisztokratikus behozatal. Első hívei valamennyien arisztokraták voltak. A magyar szabadkőműves páholyok virágkora II. József uralkodása, amikor szabadkőművesnek lenni lojalitást jelentett, mint Mária Thérézia idejében az ájtatosság. A páholyok rendkívüli jelentősége abból állt, hogy itt találkoztak először a különböző társadalmi osztályokhoz és felekezetekhez tartozó jobb indulatú emberek. A kőművességnek nagyszerű célkitűzései, a mélységes humanitás ekkor nem volt még frázis és hideg rutin, hanem őszinte és életlen-düettel teljes lelki tartalom. Hogy az volt, látjuk azoknál az embereknél, akik ebben az időben mentek át a szabadkőművesség férfinevelő hatásán. Nagy arisztokraták, a nemzeti mozgalom első pártfogói, mint gr. Pálffy Károly, gróf Ráday Gedeon és Bánffy György gróf, az erdélyi feljúlás vezérei tevékeny barátjával, Aranka Györggyel, a kor legkülönb literatorai, Kazinczy, Ketesy, Báróczy Sándor, Bacsnányi, Dajka, Páloczi Horváth Ádám.” Szerb megállapításai és jellemzése csupán annyiban szorulnak kiegészítésre, hogy ezen írói szabadkőművesség sem volt egységes, még azoknak a kis számu adatoknak a tükrében sem, amiket az eddigi kutatások felszínre hoztak.

* Szerb Antal Magyar Irodalomtörténet. I. kötet 222—223.

Főmesteri megnyitó

Tartotta Dr. M. S. a Bihar □ főmestere 1934. nov. 15-iki munkán

Tvv.: I

Köszönöm nektek, hogy ismét kezembe adtátok a kalapácsot s e sulyos időkben is bennem összpontosult bizalmatok, hogy nagymultu □-unkat, amelyhez mindnyájan a legnagyobb szeretettel ragaszkodunk, át fogjuk tudni vezetni a váltságokon, hiven a szabadkőművesi tradíciókhoz, de az új idők eszmeáramlatainak helyes megítélésével, nyílt szemmel való meglátásával és megfelelő értékelésével. Elfogadtam a legszebb szbdkmvsi megbízást abban a reményben és tudatban, hogy az a lelkes gárda, amely idetartozandóságát, állhatatosságát, megbízhatóságát, förheteflen hitét épp az utolsó idők ránk nézve szomorú napjaiban olyan fényesen bizonyította, midőn egyetlen összejöveteli alkalmat el nem mulasztott volna s Jánosnap i aradi átrándulás on oly tekintélyes számban vett részt, mintha itthon ünnepellünk volna, — mondom — hogy ez a gárda teljesen szívvel-lélekkel fog segítségünkre lenni s a □-ban a tv.-i egyetértést és szeretetet föle telhetőleg ápolni.

Tíz hónapi szünetünk a királyi művészet alkotmányos gyakorlásában nem akadályozott meg bennünket, hogy a körülöttünk óajló eseményeket, felfogásokat, főrevéseket, a világ minden részéből figyelemmel ne kísértük volna s a kaleidoszkopszerűen változó, de mindig ugyanolyan színű képeket mutató zsonglörösködéseket a világválságból való kivezető utak keresési lázában észre ne vettük volna. Ezek a mindig holt pontra jutott kísérletek nem is nagyon befolyásolhatták volna szbdkmvsi munkánkat, mert egyrészt nem látszóttak alkalmasoknak a nagy chaosból való kivezetés lehetőségére, másrészt pedig mindig az egyoldalú szempontok érvényesítési szándékainak oly manifest füneteit viselik magukon, hogy azok nyomán megnyugtató eredményekre jutni ugy sem lehetséges. A diktatúrás állami berendezkedések még nem csökkentek, sőt főrevések mutatkoznak — egyelőre sikertelenül — oly államokban is, hol a demokrácia állandósága érinthetetlennek látszott eddig. Mintha egy nagy járvány pusztítaná végig az emberiséget, ugy terjed a szörnyű betegség, s csak ott akad meg terjedése, ahol a mesterséges immunizálás: az általános kulturáltság, az általános népműveltség oly előrehaladott fokra fejlődött, hogy a főmegek félrevezetése, jelszavakkal való elkápráztatása, suggestív erőknél való behódolása azok józan gondolkodásán és a demokratikus formák eredeti elképzelésének megfelelőbb berendezkedésén megtört. Ahol a diktatúra lábra tudott kapni, ott demokratikus uralom a maga igazi valóságában tartósan sohasem honosodott meg, s a nép többségének igazi akarata sohasem érvényesült. Nem tudjuk osztani azok véleményét, akik az igazi demokrácia érvényesülésére azt hozzák fel ellenérvül, hogy a főmegpsychologia szempontjából az könnyen befolyásolható nagyhangu szólamok, elkápráztató ígéretek, mindenféle kilátásokat nyújtó csábítgatások által s ezáltal politikai megnyilatkozása nem fejezi ki igazi akarátát. Ahol a nép politikailag elég iskolázott s véleménynyilvánítása szabadon, gátlás nélkül történhetik, ott meg is találja boldogulásának utjainhoz a megfelelő eszközöket és a lehetőségek határai között a formát is, amelyben közjogi életét élni óhajtja. A szbdkmvsség az emberi, a jogegyenlőség, a gondolatszabadság, az egyéni érvényesülés lehetőségeiben látja az emberi boldogság jövőjének utjait. Minden főrevés, berendezkedés, intézményes alakulás, amely ezekkel szembe helyezkedik, természetiszerüleg szembe kell, hogy helyezkedjék magával a szabadkőművességgel is. Nem lehet tehát semmiféle eszmeközösséget találni bármiféle olyan rendszerrel, mely az erőszakon, az emberi gondolat gúzsbakötésén és az

emberi genius szabad feltörekvésének akadályozásán alapult és tartja fenn uralmát. Nem csatlakozhatik semmiféle eszmeáramlathoz, amely a *humanum* alapjáról le-
tért és a nagy tömegek elnémitásával akarja célját elérni. A szbdkmség összes
embertársainak javát akarja egyforma módon szolgálni, minden politikai és párt-
vonatközösen felül tisztán eszmei magasságban a mindennapi torzsalkodás salak-
jaitól mentesen, tisztán az emberszeretet és emberi türelmesség jegyében.

Alapja évszázadokon keresztül a *humanum* s ennek politikai kifejezésfor-
mája a *demokrácia* s ennek eszköze a *parlamentarizmus*. Ha utóbbiak gyakor-
lati alkalmazása nem felelt meg a hozzájuk fűzött várakozásnak és ideális célok-
nak, ha az embertömegek jobb ellátását váró ígéreteket nem váltotta be, annak
nem a rendszer, nem az ennek alapját képező *humanum*: a minden emberi sza-
badságot és boldogságot magában hordozó nagy gondolat az oka, hanem az ezt
irányító egyének, az önzők, a rövidlátók, akik nem tudtak az emberiség magaslatára emelkedni, akik a politikumtól nem látták
az igazi demokratikus elveket s akik nem látták be, hogy minden embernek joga
van nemcsak politikai szabadságra, hanem termelő munkájának értéke szerint való
anyagi boldogulásra is. Hisz az igazi demokrácia csak e két tényező együttes
eredményeiben érvényesítheti elveit, mert egyaránt kell biztosítani nemcsak a po-
litikai, de a *gazdasági* téren is az összes polgárok érdekeit. Épp ennek elmulasz-
tása oka a benne való hit csökkenésének, sok helyütt teljes elvesztésének. Elmu-
lasztották a gazdasági aránytalanság és kiegyenlítődésének a többségi jogok alap-
ján könnyen keresztülvihető rendszerének megalapozását.

Ezért fon-
tos és legvitálisabb feltétele a még meglevő demokratikus államoknak a gazdasági
boldogulás útjait minden egyes polgár javára a termelő munka arányos érvénye-
sítése által biztosítani és beállítani a *békés fejlődés* irányába, hogy kirobbanó tö-
rekvéseknek és még nagyobb gazdasági zavaroknak keletkezését elháríthassa.
Hiszen ha a többség belátó vezetés alá kerül, a legszebb gazdasági megoldások
s keresztül vihetők rázkódás nélkül, a legbékésebb atmoszférában,

Épp ezért a *humanum* alapján álló igazi demokráciának diadala
előbb-utóbb egy tisztultabb formában a gazdasági szempontok teljes érvényrejutá-
sával fog bekövetkezni, hogy az államok minden egyes polgára teremtő erejének
szabad megnyilvánulását és egyuttal érvényesülését is biztosítsa. De különben is
nekünk nem az a fontos, hogy milyen politikai formában valósuljanak meg az
humanum alapelvei, mint inkább, hogy az egyéni életlehetőség teljes sza-
badsága és érvényesülési törekvéseinek eredményeihez mért értékei biztosítva
legyenek és semmiféle irányban ne korlátoztassanak, se faji, se felekezeti, se osztály-
különbségek által. *A mi utunk tehát adva van.* Nincs szükségünk újabb célki-

tüzésekre, maradjunk a régi ösvényen, haladjunk ezen tovább s igyekezzünk ennek a tudatával teljes énünket átítatni, ennek a szellemével megtelítődni s minden gondolatunkkal, minden cselekedetünkkel dokumentálni, hogy *nihil humani a me alienum puto* . Vizsgáljuk meg magunkat újra és újra, állapítsuk meg magunkról hogy még sok és erős csiszolásra van szükségünk, amíg csak odáig is eljuthatunk magunkban, hogy nemcsak magunkat de *tvv.* einket is szívünk meleg szeretetével vegyük körül és kivülálló embertársainkon és az emberszeretet nagy érzésével igyekezzünk segíteni is őket, amennyire módunkban áll, magunkhoz hasonlókká idomítani. Ha belsőkben az emberiség felé fokéletesbülve profán életünkben is e szerint igyekszünk és fogunk is élni, akkor teljesíteni fogjuk legszeab emberi és szabadkőművesi kötelességünket és nyugodt lelkiismerettel fogunk majd visszatekinteni lezajlott életünkre.

Mínél többször elmélkedünk e kérdésről, annál inkább kialakul bennünk az a tudat, hogy elődeink mily bölcsen és mily biztonsággal jelölték meg a jövő utjait, az igazi emberi elveket lefektetve, amelybe beleférnek az egész emberiség boldogság felé vezető utjainak megmunkálási módjai, amelyek lehetnek eltérőek az előbbi korszakok rendszereitől, de célkitűzésük, főrekvésük mindig csak ugyanaz lehet: az emberi szabadság, az emberi öntudat fejlesztése minden vonatkozásában. Ezért örökéletű a humanum, mert az ember biológiai adottságaiból meríti igazságait s ezért nem kell változtatni a szabadkőművesség lényegén és szellemén, bár miként látszik is a külvilági viharoktól alapjában megrendülni, mert ő bátran, félelem nélkül és a jövőben bizakodva járhatja tovább eddigi utját, amely előbb-utóbb ugyis diadalra viszi eszméit.

Tvv.! Haladjunk mi is tovább ez uton, akik most újra összegyűltünk szentélyünkben, hogy folytassuk munkánkat jószándékkal és legnagyobb áldozatkészségünkkel. Célunk felé csak nagyon kicsi lépésekkel közeledünk, alig szemelláthatólag, alig észrevehetőleg, *de biztos, hogy közeledünk*, s midőn legrémesebben fenyeget az összeomlás, talán akkor haladunk legbiztosabban, legnagyobb eredménnyel az emberi sors megváltása felé. Ezért testvérek! semmi csüggedés, semmi kételey, csak hit, bizodalom, erős szív.

Tvv.! *Sursum corda.*

E hitben szerencsésnek érzem magam az új évadot megnyitni.

Könyvismertetés.

KRISHNAMURTI

Cuvântări și Răspunsuri la Întrăbări de Krishnamurti în Auckland — 1934, Krishnamurti aucklandi beszédei és kérdésekre adott válaszai — címe annak a könyvnek, melyet fordította R. S. tvv. a pp. figyelmébe ajánlott.

Az emberiség az utóbbi két évtizedben nehéz iskolát járt végig, amelyben sok elhibázott életfelfogás, előítélet és igazságtalanság keserű lekcéjét kellett megtanulja.

És úgy látszik, sokat tanult, mert ösztönszerűleg érzi, hogy a kivezető uton nem annyira a kapott sebek behegesztése a fontos, hanem a gyökeres kigyógyulás abból a hamis életfelfogásból, mely a háboruhoz vezetett.

Az emberiség ma keres. Új utakat, új erkölcsöt, az életnek jobb megértését, annak igazi tartalmát, a belső igazságot.

Keresnek művészeink, költőink, íróink. Hátat fordítanak a régi formáknak, melyek nem bírták már az élet lüktetését és látják, hogy az akadályok elhárítása után szabadabban ömlik a teremfő élet.

Keresnek a vallások, belső elmélyedést és megújodást. Keresik a lényeg érvényesülését a forma fölött. És úgy találják, hogy a különböző vallások különböző formái mögött a lényeg mindig egy és ugyanaz. Tehát csak a *külső* válszja el a vallásokat.

A nemzetközi politikai élet is új irányokat követ: elzárkozás helyett megértést, közeledést, baráti szövetkezést.

Keressük és fel is fedezzük, hogy a gazdasági életnek is *lelki rugói* vannak és a konkurencia helyébe a kooperáció gondolata lép.

Új utak, új irányok jelzik, hogy a nagy megrázkodtatás után új korszakok elébe indul az emberiség történelme.

E sokféle szellemi nekilendülés közül kimagaslik és a szabadkőművességet legközelebről érdekelheti az az életfelfogás, amelyet Krishnamurti tanít.

Ha azt akarjuk, hogy a társadalom, az emberiség boldog és békés legyen, akkor előbb ez egyént kell békessé és megelégedetté tenni, mert a társadalom ma nem egyéb, mint millió és millió ember összetevődése. Az egyén békéje, boldogsága azonban nem külső tényezők eredője, hanem belső öntudati állapot.

Ezért fontos az önmegismerés, melyet már a régi görög filozofia is tanított: „Gnothi seauton“, ismerd meg önmagadat!

Krisnamurti szerint az egyetlen igazi realitás: az élet.

Az élet célja a teljesedés, ennek útja a tapasztalás. Az élet fejlődése: az öntudat fokozatos kiterjedése, ami a főkéletes megismeréshez vezet.

Az ember öntudata a tapasztalatok által fokról fokra águl.

Kezdetben csak fizikai testére terjed ki, majd érzelmi világára, vágyaira, szenvedélyeire. E fokon azonosítja magát fizikai testével, annak kívánságaival, szenvedélyeivel, melyeknek féktelen utat enged és így azok rabszolgájává lesz.

Tapasztalatai folytán azonban terjed öntudata, lassanként gondolataival, eszméivel, nézeteivel és felfogásával azonosítja magát. Ez a modern kultúremler.

Később, az öntudat folytonos növekedésével felfedezi önmagában a belső ember igazi értékét: a szellemi embert.

Tudtára jut, hogy ő maga része az egyetlen nagy Életnek, amelytől el nem választható, amelytől eddig is csak saját tudatlansága által zárta el magát. E szellemi énjével azonosítja most magát és testét, érzelmeit és értelmét csak eszköznek tekinti, melyeket öntudatosan használ és ellenőriz. Ezt az öntudat kiterjesztését azonban senki sem adományozhatja nekünk kívülről, — még tanítás útfán sem, — az csakis saját belső erő kifejtésünk, munkánk és tapasztalataink eredménye lehet.

Krisnamurti belső meggyőződést és nem tekintélyen alapuló hitet kíván. Saját belső istenségünk felismerését sürgeti. „Megérténetek kell és nem engedelmesskednetek!“

Amíg másoktól kérdezzük, hogy mi az igazság, addig sohasem fogjuk megtalálni. Mert az igazság bennünk van, csak saját szívünkben, saját tapasztalatainkon keresztül találhatjuk meg és ez az egyetlen, aminek értéke van.

Amíg az ember alacsonyabb vágyaival és szenvedélyeivel azonosítja magát, köteléket fon maga köré, mely vasgyűrű gyanánt szorítja és boldogtalanságot arat.

Fel kell szabadulni a valótlanságok korlátai alól, azonosítani kell magunkat az Élettel, melynek a természete a kiadás, az adás, terjesszük ki öntudatunkat erre az egyetlen valóságra és elérjük a felszabadulást és az igazságot. A felszabadult embernek nincs szüksége külső törvényekre. Onnaga alkotja törvényeit, melyek mindig összhangban vannak a természettel, az Élet törvényeivel.

Az egyéni élet beteljesedése az alaphangja Krishnamurti tanításainak, ami nem elkülönülést, hanem az egyetlen valósággal, az összetétellel való teljes azonosulást, abban való tudatos és harmonikus behelyezkedést jelent.

À legnemesebb értelemben vett királyi művészet ez, a legragyogóbb alchimia: a nemtelen fém arannyá változtatása. A durva kő kicsiszolása!

Az aucklandi beszédek azonban a sz. k. különös érdeklődésére tarthatnak számot. Krishnamurti, aki eddig nagyobbrészt az egyéni fejlődéssel foglalkozott és azt lehet mondani, óvatosan került minden gyakorlati politikai és gazdasági vonatkozást, e beszédekben és különösen kérdésekre adott feleleteiben most már kitér az egyének a társadalommal való kapcsolataira. Rámutat, miért lehetséges az emberek gazdasági, politikai és szellemi kiszákmányolása, de rámutat arra is, hogy igazságon alapuló, az emberek testvériségét valóban érvényre juttató társadalmi és gazdasági berendezkedést csakis az ember lelki felszabadulása útján lehet elérni. Amíg előítélet, tudatlanság lesz a világon, mindig lesz kiszákmányolás is. Ezek a legnagyobb ellenségei az embernek, ez ellen kell küzdeni mindenkinnek. Mindig hangsúlyozza azonban, hogy ezt a küzdelmet magunkban kell kezdenünk s ott lefolytatnunk, mert csak ennek van értéke.

Krishnamurti nem írja munkáit. Előadásokat tart és hozzáintézett kérdésekre felel. Az ezekről készített pontos gyorsírói feljegyzések, melyeket átnéz, jelennek meg a könyvpiacra. „A boldogság birodalma“, „Ki hozza az Igazságot?“, „Milyen tekintélyre támaszkodva?“, „A felszabadult élet“, „Most“, „Az élet a cél“ címek alatt jelentek meg ezen beszédek, melyeket nagy élvezettel és tanulással olvashat minden pedagógus, pap, filozofus és gondolkodó. P. G.

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

Nemzetközi szabadkőművesség. A „Chaine d' Union“ Németországban jelenteti, hogy a legfelsőbb bíróság határozata szerint N. S. D. A. P. tagjai, kik előzőleg sz. k. k. voltak, hogy magasabb állami állásokat elérhessenek, kötelesek a kormányzathoz való ragaszkodásuknak garanciáját adni. Ennek dacára a legfelsőbb bíróság azon a véleményen van, hogy egy sz. k. ilyen funkciókra nem alkalmas.

Ugyanazon lap jelentti, hogy egy nemrég ö. k. k. tv.-s, Hitler államkancellárra 100.000' — R. M.-t hagyott azzal a kötéssel, hogy ennek egy részét felhasználja annak bebizonyítására és publikálására, hogy a német sz. k.-ség nem államellenes és hogy a nemzet javára főrekszik. Hitler az örökséget elfogadta.

A. M. I.

Az A. M. I. konventje 1934. szept. 7—9-i ülésén a következő felhívást bocsátotta ki:

Az A. M. I. felidézi, hogy létezésének és cselekedeteinek lényegében az a célja, miszerint a népek és emberek egymáshoz való közeledését elősegítse, kezdve a sz. k. hatalmak összefogását, mely a

lancot képezi. Energikusan és egyhanguan elveit az erőszak módszereit, mely mindjobban térthódított.

Nagyon sajnálja, hogy az A. M. I. azon erőfeszítései, mely egy a sz. k.-ség a világot körülölelő szövetségét megteremtse és amelynek befolyása a közvéleményre, a népek békés együttműködésére hasznos volna, — nem vezetett célhoz és sok akadályba ütközött.

Borzalommal látja a háboru lehetőségét, mely az emberi haladást megsemmisítéssel fenyegeti.

Hangsúlyozza, hogy az sz. k.-nek joga, sőt kötelessége a hazáját szeretni és minden erőszakos támadástól megvédeni. Ugyanakkor a kötelessége azon dolgozni, hogy a gyűlölet és konfliktusok okai eltűnjenek és a nemzetközi akadályok leromboltassanak, melyek megmaradása, vagy megerősödése fegyveres konfliktusokra kell vezessen.

Félelemmel eltelve hivatkozik a lelkiismeretére és emberies gondolkodására kivétel nélkül a világ sz. k. hatalmainak és felhívja, hogy mindent

kövessenek el ami a hatalmukban van, azon veszélyeket elhárítani, melyek a népeket fenyegetik és állítsák helyre a békés viszonyt, melynek megteremtése a sz. k. munka legelőkelőbb feladata.

A. S. R.

A legmagasabb fokok tanácsának szándékában van f. év júliusában Brüsszelben világkonferenciát összehívni.

BELFÖLDI SZABADKÖMÜVESSÉG

A hetedik munkaközösségi értekezlet. Február 23 és 24.-én tartotta üléseit a jánosrendű pp munkaközösségének értekezlete. A Humanitas megjelenését is azért tartottuk vissza pár nappal, hogy még ebben a hónapban számolhassunk be az értekezlet lefolyásáról, mielőtt annak értékes tanulságai el nem halványodnak az emlékezetekben. A „Bihar“ p vendégszeretetté vették ez alkalommal igénybe a kiküldötték s vendégszeretet mindenre kiterjedő figyelmességét és melegét mindnyáján kitörülhetetlen emlékként hoztuk el szívünkben.

A megbeszéléseket a „Bihar“ szentélyében, közvetlen eszmecsere formájában folytattuk le mindkét napon. 23.-án délután fél hétkor dr. Sz. Zs. h. Nm. t nyitotta meg rövid üdvözlő szavakkal az értekezletet L. S. Nm. t megbízásából, akit egészségi állapota akadályozott a megjelenésben. Az egybegyülteket fájdalmasan érintette ez a bejelentés és elhatározták, hogy nyomban táviratilag fejezik ki szeretetteljes, őszinte kívánságaikat, hogy a Nm. t mindnyájunknak drága egészségét mielőbb tökéletesen nyerje vissza s ne kelljen őt ezért sokáig nélkülöznünk a Szövetség ügyeinek érett bölcsességű és fáradhatatlan energiáról tanuskodó vezetésében. R. M. dr. t (Concordia) napirend előtt rövid indítványt tett, mellyel a munkaközösség tevékenységben a funkcionális folyamatosság kiépítését kívánta szolgálni. Rövid vita után egybekapcsolódott ez az indítvány a központi megbízott jelentésével, mely a szövetség sajtóügyeiről tájékoztatta az egybegyülteket. Ez a tájékoztató adott aztán hosszabb kimerítő megbeszélésre alkalmat, mely végső eredményként, egyetlen különvéleménnyel szemben a sajtómunka eddigi mederben

történt folytatását határozta el s a felgyülemlett teendőkből való segédkezésre még egy központi munkaerő beállítását látta szükségesnek. Egyben az is határozatba ment, hogy az egyes pp a maguk részéről is intenzivebb részt vesznek a jövőben a központot támogató munkában, hogy tevékenysége még erőteljesebb és zökkenőtől mentesített lehessen.

Este tíz óra elmult, mire az első napi megbeszélések befejeződtek. Utána közös vacsora következett, melyen több pohárköszöntő hangzott el. Másnap délelőtt 11 órakor az újból megnyílt értekezleten azok az aggodalmak kerültek megbeszélésre, melyek a mai politikai és társadalmi áramlatok közepett minden szkeletet elöltenek a jövővel szemben. Ez alkalommal mélyen megható módon nyilatkozott meg a felszólaló különböző nemzetiségű, vallású és világfeltogású tt ajkáról az a nemes szolidaritás, mely éppen válságos pillanatokban legnagyobb erőssége nemcsak a szkségnek, de az egész emberiségnek. Itt azok a módok kerültek megbeszélésre, hogy a jánosrendű pp a maguk szerény erőivel és eszközeivel milyen mértékben és milyen módokon vehetnék ki részüket a fenyegető veszedelemmel szemben a védekezés munkájából. Minden keleten minden fm t-nek kötelességévé tették hogy éber figyelemmel kísérje és irányítsa ezen a téren a tt munkáját benn a szentélyben és künn a profán életben egyaránt. Az Unionak és Bethlen Gábornak külön feladata, hogy a szükséges adatgyűjtést elvégezze s adataival más keletek munkáját is támogatassa. Itt a legföltettebb szk érték, a humanum forog veszedelemben s példás szabadkőműves étellel és magatartással kell hullámtörőként megállani mind-

nyájunknak a viharban. A munkaközöség valódi értéke, hogy ilyen megbeszélésekre nyújt alkalmat és ilyen fel-emelő érzésekkel erősíti meg a kiküldöt-
teket, akik aztán a közösség erejét tovább sugározatják pp-aik tagjaira. Ezzel az örvendetes megállapítással zárult az érte-
kezlet második napja. Az ezt követő ebéden, melyet a Bihar nővéreinek sze-
relő gondossága révén a p vakoló helyi-
ségében szolgáltak fel, ugyancsak ezek-
nek a felemelő érzéseknek juttatott kife-
jezést a vendéglátást megköszönő P. B.
t (Concordia) és a vendéglátó p fm=e,
dr. M. S. t. A munkaközösség tagjai
munkakedvben felvillanyozva, lélekben
megerősítve utaztak haza keletükre. Az
értekezlet két napjáról felvett jegyzőköny-
vet a Bihar pár napon belül szélküldi a
pp-nak, hogy iránymutatóul szolgáljon
további munkásságuknak. A legközelebbi
értekezletet a soron következő Unio ren-
dezi meg Cluj keletén, lehetőleg május
havában. (sz.)

Reményik Károly. Erős, régi lán-
cszeme volt az Unionak Reményik Károly
építővállalkozó, számos nagy középület és
bérpalota építője, aki 86 éves korában,
e hó 11-re virradólag költözött ör. kel.=be.
Évtizedeken át volt tagja t-i lánchnak,
mignem a utolsó években, hogy agg-
kora és távolfekvő lakása a munkák lá-
togatását megnehezítette számára, fede-
zését kérte. De mindvégig jó kőmives
maradt, aki hosszú élete során mindig
kivette részét a kötelességteljesítésből és
az önfeláldozó munkából. Az Unioban
is tovább él emlékezete.

Szántó Péter t. gyásza. Érdemes,
kipróbált aradi t-ünk fiatalon veszítette el
igen tehetséges és nagyrahivatott fiát,
Szántó Péter karnagy zeneszerzőt. Fáj-
dalmában osztozik az egész t-i lánccal.

Az ifjuság kérdése az Unioban.
Négy egymást követő munkán vette ka-
lapács alá az Unio az ifjuság olyannira
időszerű problémáját. „Az oktató szerepe
a mai ifjussággal szemben“ címen B. E.
t., „Az erdélyi magyar ifjúsági élet“
címen B. S. t., „A zsidó ifjuság hely-
zete nálunk“ címmel dr. B. E. t., „A

szász ifjuság munkája“ címen dr. J. A.
t. tartottak igen tanulságos, nagyon őszinte
és a kérdés mélyére világító előadásokat,
melyeket A. M. t. összefogó általános
képpé egészített ki. Az előadások fölötti
érdemi vitát P. B. t. közelebről, a ro-
mán ifjuság helyzetéről kilátásba helyezett
előadása után folytatják le, a leszűrt fa-
nulságokat pedig egyik legközelebbi mun-
kaközösségi értekezleten fogják előter-
jeszteni. E munkák egyikén dr. J. J.
fm. t. beszámolt arról az örvendetes re-
ményeségről, hogy Bucuresti kel.=én új
jánosrendű p. alakítását vették ottlő
tt=ink munkába. Őt szakbizottságot is
megalakítottak az Unio kebelén belül a
munkaközösségben megvitatott elvek sze-
rint s ezek feladatait és célját V. J.
szónok t. körvonalazta.

SZERKESZTŐI ÜZENET

*Megjelent dr. Balassa József szakavatott tollá-
ból a III. fok kátéja is s ezzel most már teljes
kátésorozatt áll ismét pp-aink rendelkezésére. A
III. fok kátéjának (forgalombahozatalára is a
Humanitas kiadóhivatala kapott Románia terüle-
tére megbízást. A mi pénzünkön az I. fok 50, a
II. és III. fok kátéja 32—32 lejes árban ren-
delhető meg.*

*Arad. Előadások kéziratait továbbra is közsö-
nettel vesszük s amint terünk engedi, közlésüknek
rendre sorát ejtjük. Mentől gyakrabban szivesen
vennök azonban a p. életéről szóló, minél részle-
tebb tudósításokat, hogy a pp-at mentől be-
hatóbban tudjuk tájékoztatni időről-időre a tt.
pp. munkájáról*

*A jó tudósításnak valóságos mintáit adta első
és második évfolyamunkban S. J. t-ünk, aki míg
tehette, rendszeres beszámolókat küldött a buda-
pesti baráti körökben folyó munkáról. Azoknak
az erdélyi tudósító tt-einknek, akik tapogatóznak a
munkákról szóló beszámoló formáját illetőleg és
inkább elmulasztják a beszámolót, semhogy érzé-
sük szerint ne megfelelőit küldjenek, S. J. t. min-
táit ajánljuk figyelmébe. De minden más formájú
tudósítást is szivesen vesszünk, hiszen a szerkesz-
tőség azért van, hogy a közlemények megfelelő
formáját megadja. Az elv legyen a jövőre: inkább
fogyatékos, mint semmi tudósítást.*